

Arkadiusz Machniak¹

PROCES SZKOLENIA SIŁ ZBROJNYCH UKRAINY NA PRZYKŁADZIE JOINT MULTINATIONAL TRAINING GROUP W JAWOROWIE W LATACH 2016–2020

Streszczenie

Szkolenie Sił Zbrojnych Ukrainy przez doradców międzynarodowych było jednym z najistotniejszych elementów modernizacji wojska ukraińskiego wpływającym obecnie na toczący się konflikt zbrojny na Ukrainie. Jego jednym z elementów było powołanie w 2016 r. Wspólnej Międzynarodowej Grupy Szkoleniowej (ang. *Joint Multinational Training Group – Ukraine*) na poligonie w Jaworowie. Tok szkolenia ukraińskich żołnierzy miał doprowadzić do istotnego przemodelowania struktur wojskowych do standardów NATO w zakresie organizacji, funkcjonowania oraz dowodzenia. Szkolenie prowadzone na bazie Międzynarodowego Centrum Budowania Pokoju i Bezpieczeństwa na poligonie w Jaworowie realizowane było przez instruktorów z krajów NATO. Na przestrzeni lat 2016–2020 Ukraina przy pomocy zachodnich instruktorów i uzbrojenia skutecznie reformowała swój sektor obronny. W okresie tym państwo ukraińskie doprowadziło do istotnych zmian jakościowych w segmentach związanych z obronnością i bezpieczeństwem.

Słowa kluczowe: Rosja, Ukraina, szkolenie, wojsko

Wstęp

Atak Rosji na Ukrainę w dniu 24 lutego 2022 r., nazywany przez władze na Kremlu „operacją specjalną”, jest bezprecedensowym wydarzeniem w tej części świata od zakończenia II wojny światowej. Metodyka postępowania wojsk rosyjskich w trakcie „operacji specjalnej” przypomina rozwiązania stosowane podczas konfliktów zbrojnych w XX wieku. Działania ukierunkowane na totalne wyniszczenie państwa ukraińskiego, mordowanie niewinnej ludności cywilnej, perfidna i kłamliwa narracja władz Rosji argumentujących prowadzoną politykę są wydarzeniami bulwersującymi międzynarodową opinię publiczną. Wydaje się

---

¹ Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: machniakarkadiusz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8092-9973.

rzeczą oczywistą, że społeczność międzynarodowa nie może pozostać obojętna wobec tego, co aktualnie dzieje się na Ukrainie. Efektem tej postawy jest międzynarodowa pomoc militarna i humanitarna dla państwa ukraińskiego. Przedmiotowa pomoc nie jest organizowana tylko od 24 lutego 2022 r. Należy zwrócić uwagę na te aspekty współpracy z Ukrainą, które mają istotne znaczenie dla pozycji tego państwa w obecnym konflikcie, a były realizowane w latach wcześniejszych. Autor w ramach tekstu skupia się na przedstawieniu jednego z elementów międzynarodowego wsparcia dla Ukrainy, tj. procesu szkolenia Sił Zbrojnych Ukrainy (SZ UA) w trakcie Joint Multinational Training Group (JMTG) na poligonie w Jaworowie w latach 2016–2020.

W tym kontekście przyjęta została następująca teza badawcza: proces szkolenia SZ UA przez doradców międzynarodowych jest jednym z najistotniejszych elementów modernizacji wojska ukraińskiego i ma kluczową pozycję w toczącym się pomiędzy Ukrainą a Rosją konflikcie. Tekst został opracowany na tle przedmiotowego konfliktu w przedziale czasowym od lutego do czerwca 2022 r. Pewne elementy tekstu stanowią odbicie aktualnej sytuacji na Ukrainie i wynikają z bieżącej analizy wydarzeń w trakcie tego konfliktu. Autor wykorzystał ogólnie dostępne materiały dotyczące procesu szkolenia SZ UA podczas JMTG w Jaworowie, z przyczyn oczywistych korzystając tylko z tych, które nie mają niejawnego charakteru. Utrudnia to pełną ocenę tego procesu i zapewne wymagać będzie dalszych badań w przedmiotowym zakresie w przypadku ujawnienia dodatkowych informacji.

Uwarunkowania współczesnych stosunków rosyjsko-ukraińskich

Konflikt rosyjsko-ukraiński, jaki rozpoczął się w 2014 r., wykazał, iż stan pokoju w Europie nie może trwać w nieskończoność bez stałych wysiłków związanych z jego utrzymaniem. Imperialna polityka rosyjska, czego przykładem mogą być zbrojne ataki na Gruzję i Ukrainę, udowodniła Europie istnienie poważnego zagrożenia ze strony tego państwa. Bezprawna aneksja Krymu do Rosji uświadomiła, jak delikatne jest prawo międzynarodowe oraz jak małe są podstawy jego egzekwowania. Pojawiły się obawy, iż aspiracje Rosji będą wzrastać. Federacja Rosyjska zainspirowana osiągniętymi sukcesami oraz słabą reakcją ze strony społeczności międzynarodowej będzie nadal badać zachowanie świata wobec swojej agresywnej polityki międzynarodowej. Poważny niepokój powinien budzić plan Rosji zakładający opanowanie części lub całości

Ukrainy czy odzyskanie strefy wpływów nad obszarami niektórych państw członkowskich NATO².

Po demontażu ZSRR pojawiły się trzy podstawowe płaszczyzny wyzwań oraz zagrożeń, przed którymi stanęła Rosja. Pierwsza to wojny i spory w obszarze postradzieckim wymagające interwencji Rosji. Druga to potencjalne konflikty i spory z USA i NATO. Trzecia to ewentualne konflikty z Chinami. Po pewnym czasie te zagrożenia zostały zredefiniowane, ale częściowo są nadal aktualne. Władimir Putin po dojściu do władzy jako jeden z priorytetowych celów postawił sobie przywrócenie pozycji i roli Rosji do czasów porównywalnych z ZSRR. Realizując przyjęte cele, W. Putin zmuszony został do ponownego zdefiniowania tożsamości Rosji i wartości, którymi ma się ona kierować w swojej polityce. Putin argumentował, iż Rosja ma cechować się uniwersalnym połączeniem historii, religii, kultury i wartości. Tym samym musiał zrealizować proces głębokich przemian zarówno w polityce zewnętrznej, jak i wewnętrznej państwa. W polityce zagranicznej Putin jasno wskazał, że Rosja pod jego rządami będzie dążyć do odzyskania pozycji supermocarstwa, co może doprowadzić do konfrontacji z NATO i może oznaczać pojawienie się wielu innych konfliktów. Postawa Putina wywołana była również procesem rozszerzania się NATO wchodzącym na teren dawnego obszaru wpływów ZSRR w Europie Środkowo-Wschodniej³.

Aspiracje Rosji do odzyskania widocznej pozycji supermocarstwa nie wymagają dokładnego uzasadniania, gdyż jej pretensje do zajmowania takiej pozycji w świecie związane są z historycznymi tradycjami tego państwa oraz imperialnymi tendencjami i osobistymi ambicjami decydentów na Kremlu. Nie jest więc przypadkiem, że takie właśnie zachowania obserwujemy obecnie⁴.

Podstawowym elementem aktualnej polityki zagranicznej Rosji jest postawa konfrontacyjna z Zachodem realizowana jednak w sposób kontrolowany tak, aby wywołać konkretny zakładany efekt. Rosja inspiruje eskalację konfliktów i sporów oraz odkrywa nowe ewentualne obszary rywalizacji mogące być przedmiotem konkurencji. Tym samym wzmacnia napięcie przy jednoczesnym kontrolowaniu tego stanu⁵. Zasadniczym

---

² Z. Policikiewicz, *Charakter współczesnego środowiska bezpieczeństwa* [w:] *Współczesne wyzwania polityki bezpieczeństwa państwa*, red. Z. Policikiewicz, P. Siemiątkowski, P. Tomaszewski, Toruń 2019, s. 42.

³ S. Gardocki, *Polityka zagraniczna Rosji. Determinanty, interesy i środki*, „Studia Orientalne”, 2020, nr 2, s. 19–20.

⁴ A. Łomanowski, B. Musiałowicz, *Kierunki rosyjskiej polityki zagranicznej*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2006, nr 2, s. 121.

⁵ M. Czajkowski, *Aktualna polityka Federacji Rosyjskiej a Unia Europejska – podstawowe zagadnienia*, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2017, nr 2, s. 121.

elementem takiej polityki i jej celem jest pokazanie potęgi Rosji, a głównie jej przywódcy. Udowadnia się tym samym, że skuteczni przywódcy mogą sprostać podstawowemu zadaniu, którym jest obrona bytu zagrożonego narodu, tym samym legitymizując swoją władzę. W tym kontekście Putin prezentuje się w roli „wodza oblężonej twierdzy” i taką postawą wzmacnia zaufanie obywateli do państwa, stwarzając wrażenie, iż zwiększa ono swój prestiż i pozycję międzynarodową⁶.

Polityka Rosji adresowana do Ukrainy jest uwarunkowana politycznym zamiarem niedopuszczenia jej do współpracy z UE i NATO oraz umocnienia wpływów USA w tej części Europy. Przez ostatnie lata Rosja realizuje szereg czynności mających na celu utrzymanie Ukrainy we własnej strefie wpływów przy wykorzystaniu całej gamy dostępnych instrumentów. Aspiracje prozachodnie Ukrainy i jej postulaty wstąpienia do UE oraz NATO spotkały się z gwałtownym protestem ze strony Rosji, która wcześniej wykorzystywała głównie argument w postaci szantażu gospodarczego (np. przerwy w dostawach gazu ziemnego). Miało to być zasadniczym ostrzem presji na Ukrainę przy jednoczesnym widocznym wspieraniu separatystów we wschodnich i południowych rejonach Ukrainy⁷. W świetle aktualnych wydarzeń można stwierdzić, że Europa i jej przywódcy ewidentnie nie docenili determinacji i wolnej woli Putina w realizowaniu własnej wizji polityki⁸.

Celem politycznym Rosji po 2008 r. było odzyskanie faktycznych zdolności współtworzenia globalnych stosunków międzynarodowych. Rosja realizowała konsekwentną politykę wzmacniania pozycji międzynarodowej, a jej podstawowym instrumentem było ugruntowanie waloarów eksportowych surowców energetycznych. Realizując cele w przestrzeni polityczno-militarnej, dążyła również do neutralizowania „próżni bezpieczeństwa”, głównie w subregionie kaspijsko-czarnomorskim i na Ukrainie⁹. Polityka Rosji stała się w ostatnich kilku latach widocznie asertywna, czym zaskoczyła polityczne gremia Zachodu. Rosja zbulwersowała międzynarodową opinię publiczną bezprawnym zajęciem Krymu w 2015 r. oraz interwencją we wschodniej Ukrainie. Realizując te kroki, Putin i sprzyjające mu rosyjskie środowiska polityczne chciały wykazać, jak silna jest pozycja międzynarodowa Rosji i jak bardzo dba ona o zabezpieczenie własnych interesów¹⁰.

⁶ *Ibidem*, s. 122.

⁷ A. Herasymenko, *Polityka Federacji Rosyjskiej wobec obszaru postradzieckiego w świetle paradygmatu realistycznego*, „Przegląd Geopolityczny”, 2018, nr 18, s. 131.

⁸ *Ibidem*, s. 132.

⁹ P. Krzykowski, *Rosyjska myśl strategiczna*, „Świat Idei i Polityki”, 2021, nr 2, s. 149.

¹⁰ *Ibidem*, s. 155.

Nie ma wątpliwości, że jednym z elementów agresji Rosji na Ukrainę była inspiracja ze strony prosowieckich separatystów z rejonów wschodnich Ukrainy. Putin oraz jego współpracownicy nie mają zamiaru wypuścić Ukrainy ze strefy wpływów Rosji, co wynika z geostrategicznego położenia państwa ukraińskiego. Również partykularne ambicje decydentów rosyjskich wykluczają zbliżenie Ukrainy z Zachodem, gdyż jest ona traktowana przez Kreml jako obszar zależny od Rosji. W efekcie dla wielu polityków rosyjskich nie jest możliwe, aby Ukraina prowadziła politykę samodzielną i niezależną od Rosji, gdyż pośrednio byłoby to sygnałem osłabienia pozycji Rosji na arenie międzynarodowej. Ponadto w przekonaniu polityków rosyjskich oba państwa łączy wiele wspólnych analogii w zakresie historii, religii, kultury i języka. Tym samym sfery polityczne Rosji w pełni uzurpują sobie prawo do kontroli nad polityką zewnętrzną i wewnętrzną Ukrainy¹¹.

Aneksja Krymu i wybuch konfliktu w Donbasie inspirowanego przez Rosję spowodowały, iż Ukraińcy w zdecydowanie inny sposób zaczęli postrzegać politykę Kremla wobec ich państwa. Przedłużający się konflikt we wschodnich rejonach Ukrainy i trudna sytuacja ekonomiczna państwa spowodowały wzrost negatywnych nastrojów wobec Rosji i zmęczenie trwającym stanem rzeczy. Pomimo licznych reform na Ukrainie sposób myślenia czy też uprawiania polityki nie uległ istotnym zmianom. Jednak przy wydatnej pomocy państw Zachodu, którego szczytem była pomarańczowa rewolucja na Ukrainie, zostały wprowadzone zmiany inspirowane aktywnością społeczeństwa obywatelskiego oraz zmieniające sytuację polityczną tego kraju¹². Sytuacja międzynarodowa Ukrainy na przestrzeni ostatnich lat uległa daleko idącym zmianom. Rozszerzenie UE całkowicie przemodelowało mapę Europy Środkowo-Wschodniej i miało równie istotny wpływ na ewolucję wspólnoty wobec państw wschodnich. Ukraina uplasowana została tym samym pomiędzy UE a Rosją coraz bardziej sceptyczną wobec procesu rozszerzania UE oraz NATO. Po 2014 r. Ukraina zaczęła być postrzegana przez Kreml jako problem wewnętrzny państwa rosyjskiego¹³. Celem polityki zewnętrznej Ukrainy tym samym stało się zapewnienie suwerenności i pełnej niezależności terytorialnej państwa. Ukraina postrzega aktualnie Rosję jako państwo ingerujące w jej zewnętrzne i wewnętrzne sprawy poprzez blokowanie reform, wzrostu gospodarczego, utrudnianie inte-

¹¹ M. Pokrzywińska, „Zielone ludziki” w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej w drugiej dekadzie XXI wieku, „Acta Politica Polonica”, 2019, nr 2, s. 46.

¹² T. Stępniewski, *Determinanty wewnętrzne polityki zagranicznej Ukrainy pod rządami Wołodymyra Zeleńskiego*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2019, nr 19, s. 126.

¹³ *Ibidem*, s. 127.

gracji z UE i NATO, a przez te działania powodująca wzrost napięcia w sytuacji międzynarodowej¹⁴.

Trwający od 2014 r. konflikt z Rosją determinuje zmiany w polityce zewnętrznej i wewnętrznej Ukrainy ukierunkowane na integrację z UE i NATO. Jednak proces ten, wymagający wielu wyrzeczeń i kosztownych zmian, jest nie do końca rozumiany i akceptowany przez społeczeństwo ukraińskie oraz jego elity polityczne¹⁵. Ukraina, która po 1991 r. wdrożyła proces reform, tworzenie państwa demokratycznego z gospodarką wolnorynkową i przyjęła prozachodni kierunek zmian, stanęła tym samym na drodze Rosji jako potencjalnego supermocarstwa. Ukraina, będąc w czasach ZSRR jednym z głównych elementów jego potęgi ekonomicznej, w ostatnich latach stała się dla Putina i jego ekipy politycznej niezwykle potrzebna. Jednocześnie wytworzyła się sytuacja konfliktu pomiędzy rosyjską geopolityką i geoekonomią oraz geopolityką i geoekonomią państwa ukraińskiego¹⁶.

Ukraina, biorąc pod uwagę jej położenie geopolityczne pomiędzy Wschodem i Zachodem, w aktualnej sytuacji na świecie powinna prowadzić realistyczną politykę, dążąc do członkostwa w UE i NATO jako celu strategicznego. Państwo to jest traktowane przez Rosję jako jeden z krajów buforowych, a obecny konflikt pomiędzy tymi podmiotami wpłynął także na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej¹⁷.

Rosja nieustannie postrzega Ukrainę jako naturalną granicę pomiędzy Wschodem a Zachodem. Ukraina nadal traktowana jest jako część Wielkiej Rosji zarówno z etnograficznego, jak i historycznego punktu widzenia. Polityka Rosji wobec Ukrainy, podobnie jak w przypadku Białorusi, bazuje na tezie o jej niepodległości jako czasowym stanie rzeczy¹⁸. Rosyjskie sfery polityczne są przekonane, że Zachód jest zobowiązany postrzegać Rosję jako globalne mocarstwo, znieść sankcje za łamanie porozumień z Mińska, akceptować jej interesy energetyczne, nie reagować na zajęcie Krymu i wywołanie kryzysu w stosunkach z Ukrainą. W dobie wojny na Ukrainie można stwierdzić, że mamy do czynienia z istotnym kryzysem pomiędzy UE a Rosją, jeżeli chodziło o Ukrainę i pozostałe kraje Europy Wschodniej. W tym miejscu pojawia się więc pytanie o miejsce Ukrainy w rywalizacji mocarstw globalnych o per-

¹⁴ M. Piechowska, *Strategia polityki zagranicznej Ukrainy*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, <https://www.pism.pl> (14.06.2022).

¹⁵ T. Stępniewski, *Determinanty...*, s. 131.

¹⁶ J.M. Fiszer, *Ukraina między Wschodem a Zachodem. Stanowisko Polski wobec aneksji Ukrainy do NATO i UNII Europejskiej*, „Studia Politologiczne”, 2020, nr 4, s. 23.

¹⁷ *Ibidem*, s. 26.

¹⁸ T. Stępniewski, *Kryzys Ukrainy a rewizjonizm Rosji na arenie międzynarodowej*, „Rocznik Nauk Społecznych”, 2018, nr 3, s. 11.

spektywiczny układ sił w Europie Środkowo-Wschodniej oraz o to, czy aktualny rewizjonizm Kremla wobec Ukrainy nie zainicjował procesu kreowania jednobiegunowego układu międzynarodowego¹⁹.

Organizacja i zasady międzynarodowego szkolenia SZ UA

Niezwykle istotną kwestią na tle obecnego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego jest postawa SZ UA – armii, która po 2014 r. przeszła bolesny proces ważnych zmian. W dniu 24 sierpnia 1991 r. podjęta została decyzja przez Radę Najwyższą Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej o przejęciu pełnej kontroli nad wszystkimi jednostkami Armii Czerwonej dyslokowanymi na jej terytorium. Powołano jednocześnie Ministerstwo Obrony Narodowej Ukrainy, a jej armia w tym czasie liczyła od 780 tys. do 900 tys. żołnierzy i dysponowała bronią jądrową²⁰. Były to jednak struktury zbrojne z pełną spuścizną odziedziczoną po ZSRR. Przez następne dekady SZ UA przeszły proces licznych zmian (w tym niezwykle istotny aspekt – pozbycie się potencjału nuklearnego) wzorowanych na rozwiązaniach stosowanych na całym świecie.

Wojna w Donbasie wykazała, że armia ukraińska pomimo procesu zmian nie przeszła pełnej modernizacji i było to źródłem wielu problemów w pierwszej fazie agresji rosyjskiej na Ukrainę. Po rozpoczęciu konfliktu w Donbasie armia ukraińska poddana została kilkukrotnym redukcjom kadrowym. Istotne elementy modernizacji dotyczące zmiany struktury dowodzenia, systemu ukończenia i postępu technicznego napotykały liczne problemy finansowe, mentalnościowe i realizowane były w sposób opieszale. Początek XXI wieku to nowy impuls zmian w armii ukraińskiej ukierunkowany na orientację z NATO, która powoli zaczęła stawać się jedną z głównych platform współpracy z Zachodem. W dalszym ciągu jednak realne zmiany w SZ UA miały dość organiczny aspekt, a w całej skali dotyczyły tylko określonych formacji wojskowych. W latach poprzedzających agresję Rosji na Ukrainę wydatki tego państwa na obronność wynosiły około 1% PKB, co nie wystarczało na reformę armii i rozwój przemysłu obronnego. W efekcie można było mówić o pewnym pogorszeniu się poziomu technicznego i szkoleniowego SZ UA. Widoczny był spadek poziomu zainteresowania służbą w armii ukraińskiej. Za czasów prezydentury Wiktora Juszczuki kwestie finansowe spowodowały, iż tempo zmian w wojsku ukraińskim za-

¹⁹ *Ibidem*, s. 14.

²⁰ T. Kubaczyk, *Ukraińskie Siły Zbrojne w latach 1991–2015* [w:] *Międzynarodowe konsekwencje konfliktu zbrojnego na Ukrainie*, red. M. Adamiec-Sięmiątkowski, Warszawa 2016, s. 97.

częło być hamowane, a w okresie prezydentury Wiktora Janukowycza proces dostosowania SZ UA do standardów NATO został wstrzymany²¹.

Porażka poniesiona przez wojsko ukraińskie w 2014 r. w tzw. kotłowej wojnie była silnym impulsem do dalszych zmian. Negatywny efekt psychologiczny, jaki wyniesiono z tej sytuacji, stał się motorem napędowym do zmiany morale ukraińskich żołnierzy i rozwoju armii. Przyjęty został 10-letni plan szczegółowej modernizacji armii ukraińskiej. Ponownie podjęto proces modernizacji technicznej wojska ukierunkowany na dostosowanie do standardów NATO. Zaczęto wprowadzać nowe systemy uzbrojenia w formie pojazdów opancerzonych, przeciwpancernych pocisków kierowanych czy granatników termobarycznych. Rozpoczęto prace badawcze nad prototypami zaawansowanych systemów uzbrojenia samolotów bezałogowych, pocisków manewrujących i balistycznych, jak również podjęto czynności zmierzające do uniezależnienia się od dostaw rosyjskiego przemysłu zbrojeniowego. Podjęte zostały kroki polegające na modernizacji potencjału floty i odtworzeniu systemu obrony wybrzeża, jak również opracowany został program rozbudowy lotnictwa – szczególnie uzależnionego od dostaw z Rosji²².

W 2014 r. jasne stało się, że Ukraina przez ponad dwie dekady niepodległości nie wykształciła sobie etosu narodowego żołnierzy. Podstawą takiej sytuacji było wyjątkowo niskie morale żołnierzy i niski poziom dowodzenia²³. Dlatego Ukraina potrzebowała czasu umożliwiającego osiągnięcie zdolności operacyjnej swojego wojska, od lat niedokapitalizowanego, mającego na swoim stanie uzbrojenie i sprzęt poradziecki zabezpieczony technicznie drogą sztucznego „kanibalizowania” znajdujących się w magazynach materiałów po Armii Czerwonej²⁴.

Paraliż państwa ukraińskiego i jego praktyczna bezradność podczas aneksji Krymu oraz konfliktu w regionach wschodnich zdeterminowały i przyspieszyły zmianę spojrzenia na kwestie obronne, zdolności bojowe i proces szkolenia wojska ukraińskiego²⁵. Jednym ze słabszych elementów funkcjonowania wojska ukraińskiego było jego szkolenie. Sporadyczne ćwiczenia były zaledwie pokłosiem współpracy armii ukraińskiej

---

²¹ A. Wilk, *Najlepsza armia jaką miała Ukraina. Zmiany w Siłach Zbrojnych Ukrainy po agresji rosyjskiej*, „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich”, 2017, nr 66, s. 8–9.

²² J. Olchowski, *Ukraina z nową strategią i starymi problemami*, „Komentarze Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2020, nr 28, s. 2.

²³ B. Balcerowicz, *Konflikty zbrojne: Ukraina, wojny talibów*, „Rocznik Strategiczny”, 2014/15, t. 20, s. 133.

²⁴ K. Sobczyk, *Konflikt na Ukrainie – porażka czy szansa dla Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, Warszawa 2015, nr 1, s. 50.

²⁵ W. Koźmic, *Siły Operacji Specjalnych Ukrainy*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka”, 2016, nr 3, s. 224.

z NATO i były przedsięwzięciami realizowanymi w zakresie stosunkowo okrojonym. Znaczna część żołnierzy ukraińskich w ogóle nie brała udziału w szkoleniach poligonowych²⁶. Palącym problemem stało się dla ukraińskiego resortu obrony narodowej przeprowadzenie pilnych zmian w szkolenia kadry SZ UA. Dlatego niezmiernie ważnym aspektem działań w sferze militarnej dla Ukrainy – państwa wchodzącego od 8 lutego 1994 r. w poczet krajów zrzeszonych w programie *Partnerstwo dla pokoju* – było zaaranżowanie kolejnych programów umożliwiających szkolenie wojsk ukraińskich realizowane na terenie tego państwa. Całością szkolenia kierowały USA²⁷. Należy zaznaczyć również, że to właśnie po 2014 r. nastąpił istotny rozwój współpracy wojskowej z Ukrainą w ramach koalicji chętnych państw, a z krajów NATO i UE to Polska pełni rolę jednego z głównych państw Funduszu Powierniczego NATO dla Ukrainy w przedmiocie logistyki i standaryzacji²⁸.

Po rosyjskiej inwazji na Krym i wojnie hybrydowej we wschodnich regionach Ukrainy wojsko tego państwa ponownie zmuszone zostało do procesu zmian. Jego jednym z elementów było powołanie w 2016 r. Wspólnej Międzynarodowej Grupy Szkoleniowej (ang. *Joint Multinational Training Group – Ukraine*) na poligonie w Jaworowie. Proces szkolenia ukraińskich żołnierzy miał doprowadzić do istotnego przemodelowania struktur wojskowych do standardów NATO na płaszczyźnie organizacji, funkcjonowania oraz dowodzenia. Instruktorzy z krajów NATO, głównie z USA, Polski, Danii, Kanady, Litwy, prowadzili program szkoleniowy dla ukraińskiej kadry oficerskiej i pozostałych żołnierzy. Celem szkolenia było ostateczne przekształcenie ukraińskiej struktury wojskowej z pozostałości postsowieckich w nowoczesną organizację. Zasadniczy nacisk w trakcie szkolenia położony został na proces edukacji kadry oficerskiej i podoficerskiej, co miało doprowadzić do zmiany funkcjonowania pododdziałów (poziom brygady i niższy) tak, aby zaistniała możliwość samodzielnego funkcjonowania po zakończeniu tej misji. Było to niezwykle istotnym zagadnieniem w kontekście trwającego konfliktu we wschodnich regionach Ukrainy. Zagraniczni instruktorzy szkolili żołnierzy ukraińskich m.in. w zakresie elastycznego dowodzenia, współdziałania poszczególnych rodzajów armii, środków i metod rozpoznania czy też kodowanej łączności²⁹.

²⁶ A. Wilk, *op.cit.*, s. 22.

²⁷ Z. Nowak, T. Janosiewicz, *Prawne aspekty szkolenia Ukraińców*, „Przegląd Sił Zbrojnych”, 2017, nr 4, s. 71–72.

²⁸ A. Sławiński, *Główne kierunki polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej po 1991 roku*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności”, 2020, nr 2, s. 137.

²⁹ J. Sabak, *Ukraińska droga do NATO*, *Defence 24*, <https://defence24.pl> (18.06.2022).

W 2016 r. polscy instruktorzy, reprezentujący takie jednostki, jak 21. Brygada Strzelców Podhalańskich, 6. Brygada Powietrznodesantowa czy specjaliści z Jednostki Wojskowej Komandosów, prowadzili w Jaworowie szkolenia w zakresie np. terenoznawstwa, taktyki i obsługi indywidualnej broni palnej. W szkoleniu brali udział również wojskowi instruktorzy z USA i Litwy. Pewne etapy szkolenia ocenione zostały podczas wizytacji w Jaworowie dowódcy wojsk amerykańskich w Europie gen. Bena Hodgesa³⁰.

Szkolenie prowadzone na bazie Międzynarodowego Centrum Budowania Pokoju i Bezpieczeństwa na poligonie w Jaworowie realizowane było przez instruktorów z państw NATO w systemie rotacyjnym, po kilka miesięcy każda zmiana w zależności od danego państwa, w trakcie którego prowadzono trening, poczynając od pojedynczego żołnierza, a następnie poziomu plutonu, kompanii oraz batalionu. Ćwiczenia końcowe obejmowały poziom batalionu. W 2018 r. realizowano szkolenia m.in. w zakresie struktury i łańcucha dowodzenia, obsługi określonych rodzajów sprzętu bojowego i ich maskowania. Prowadzono szkolenia w przedmiocie obrony i taktyki defensywnej, skutecznego użycia artylerii w obronie, neutralizowania zagrożeń dla ludności cywilnej czy też rozminowania terenu³¹.

Docelowo ustalono, iż proces szkolenia zakończy się w 2020 r. W trakcie szkolenia występowało wiele istotnych trudności. Dlatego ważne było szybkie wprowadzanie licznych zmian. Często jednostki, które były szkolone, nie dysponowały taką strukturą jak np. polska armia. Dlatego wprowadzano zmiany na poziomie sekcji, co dla Ukraińców było nowością. Silny nacisk kładziono na szkolenie procesu decyzyjnego ukierunkowanego na szkolenie sztabów jednostek. Po zakończeniu określonego szkolenia prowadzono zgrywanie pododdziałów do poziomu batalionu, oceniając efektywność wprowadzonych zmian, potencjalny wzrost umiejętności, popełniane błędy i elementy współdziałania artylerii, czołgów i piechoty³².

Latem 2021 r. Litewsko-Polsko-Ukraińska Brygada z Lublina przy współudziale żołnierzy US Army zorganizowała na poligonie w Jaworowie ćwiczenia pod kryptonimem. *Three Swords 21*. Celem szkolenia było sprawdzenie i udoskonalenie interoperatywności jednostek podległych tej brygadzie. W trakcie ćwiczenia prowadzono szkolenie w zakresie

---

³⁰ Polacy szkolą ukraińskie wojska aeromobilne, Defence 24, <https://defence24.pl> (19.06.2022).

³¹ D. Maternak, *JMTG – Ukraine: drzwi do NATO*, Portal Polsko-Ukraiński, <https://www.polukr.net> (20.06.2022).

³² J. Sabak, *Polska misja na Ukrainie na tworzenie nowoczesnej armii*, Defence 24, <https://defence24.pl> (18.06.2020).

pokonywania przeszkód wodnych, treningu ogniowego czy też działania w terenie zurbanizowanym³³.

W jednym z wywiadów prasowych w 2022 r. płk Liam Collins, były doradca ukraińskiego MON i wykładowca w Akademii Wojskowej w West Point, przyznał, że niezwykle istotną rolę po agresji Rosji w dniu 24 lutego 2022 r. odgrywał m.in. proces szkolenia, jaki przeprowadzono na poligonie w Jaworowie. Zaznaczył: „Kiedy po raz pierwszy dotarliśmy na Ukrainę w 2016 r. oni wciąż mieli wojsko w bardzo sowieckim stylu: bardzo sztywne, bardzo zhierarchizowane. Ale zdali sobie sprawę, że bitwy w XXI wieku nie pozwalają na walkę w taki sposób. Konieczne jest to, co nazywa się zdyscyplinowaną inicjatywą na polu bitwy. Chodzi o to, by oficerowie niższego szczebla mogli podejmować decyzje i inicjatywę w miarę pojawiania się okazji”³⁴.

Zakończenie

Można postawić pytanie: czy już dziś na tle niezmiernie skomplikowanej sytuacji w trakcie wojny rosyjsko-ukraińskiej możemy mówić o wymiernych efektach szkolenia SZ UA w trakcie JMTG-U w Jaworowie. Jednym z wymownych przykładów niech będzie działalność ukraińskiej 72. Brygady Zmechanizowanej „Czarni Zaporozcy” z Białej Cerkwi, która pod dowództwem płk. Ołeksandra Wdowyczenki skutecznie przeciwstawiła się wojskom rosyjskim nacierającym w miesiącach wiosennych 2022 r. na Kijów, aby następnie odrzucić Rosjan na wschód. 72. Brygada była pierwszym związkiem taktycznym, który w całości przeszedł dwumiesięczne szkolenie brygadowe w ramach JMTG-U w Jaworowie³⁵.

Pomimo sporej dysproporcji sił wojsko ukraińskie cechuje się wysokim morale, walczy, broni i skutecznie odpiera rosyjskie ataki. SZ UA aktualnie posiadają dobrą strategię, charyzmatycznych dowódców i dobrze wyszkolonych żołnierzy. Jak twierdzi Collins, państwo ukraińskie wyciągnęło odpowiednią nauczkę z porażki w 2014 r. i przeprowadziło kompleksowe zmiany w strukturach swojej armii oraz całego systemu obrony i bezpieczeństwa. Na przestrzeni lat 2016–2022 Ukraina przy pomocy zachodnich instruktorów i uzbrojenia skutecznie reformowała swój sektor obronny. W okresie tym państwo ukraińskie doprowadziło

---

³³ „Three Swords 21”, Sztab Generalny WP, <https://www.wojsko-polskie.pl> (19.06.2022).

³⁴ *Tak długo jak trwają dostawy broni, Ukraina ma szansę wygrać*, Defence 24, <https://defence24.pl> (19.06.2022).

³⁵ M. Gawęda, *Obronić stolicę Ukrainy. 72 Brygada Zmechanizowana w bitwie o Kijów*, Defence 24, <https://defence24.pl> (20.06.2022).

do istotnych zmian jakościowych w segmentach dowodzenia, planowania i kontroli, operacji, logistyki i medycyny. Tym samym Ukraina wykształciła skutecznie dowodzone struktury wojska i zachodni etos młodych żołnierzy skłonnych do podejmowania inicjatyw na polu walki. Zdaniem amerykańskiego doradcy aktualny poziom wyszkolenia, sprawności i zaangażowania SZ UA pozostaje niezmiennie dobry, co jest efektem ostatnich sześciu lat skutecznej reformy tej armii³⁶.

Szkolenie SZ UA podczas JMTG-U na poligonie w Jaworowie było jednym z istotniejszych elementów procesu przemodelowania armii ukraińskiej w ciągu ostatnich lat. Szkolenie to było niezwykle ważnym czynnikiem umożliwiającym armii ukraińskiej dostosowanie się do wymogów i poziomu NATO. Niestety, dość szybko Ukraina miała przekonać się, jak zostanie to wykorzystane w praktyce. Na chwilę obecną zadaniem arcytrudnym jest prognozowane w zakresie dalszych wydarzeń w bieżącym konflikcie rosyjsko-ukraińskim. Wiele jednak zależy od dobrze wyszkolonej i motywowanej armii Ukrainy, która przez ostatnie miesiące pokazała społeczności międzynarodowej hart ducha i nieugiętą postawę żołnierską.

Bibliografia

- Balcerowicz B., *Konflikty zbrojne: Ukraina, wojny Talików*, „Rocznik Strategiczny”, 2014/2015, nr 15.
- Collins L., *Dawid i Goliat czyli jak Ukraina zreformowała wojsko, by stawić czoła Rosji*, Business Insider, <https://businessinsider.com.pl> (21.06.2022).
- Czajkowski M., *Aktualna polityka Federacji Rosyjskiej a Unia Europejska – podstawowe zagadnienia*, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2020, nr 2.
- Gardocki S., *Polityka zagraniczna Rosji. Determinanty, interesy i środki*, „Studia Orientalne”, 2020, nr 2.
- Gawęda M., *Obronić stolicę Ukrainy. 72 Brygada Zmechanizowana w bitwie o Kijów*, Defence 24, <https://defence24.pl> (20.06.2022).
- Fischer M.J., *Ukraina między Wschodem a Zachodem. Stanowisko Polski wobec aneksji Ukrainy do NATO i Unii Europejskiej*, „Studia Politologiczne”, 2020, nr 4.
- Herasymenko A., *Polityka Federacji Rosyjskiej wobec obszaru postradzieckiego w świetle paradygmatu realistycznego*, „Przegląd Geopolityczny”, 2018, nr 18.
- Koźmic W., *Siły Operacji Specjalnych Ukrainy*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka”, 2016, nr 3.
- Krzykowski P., *Rosyjska myśl strategiczna*, „Świat Idei i Polityki”, 2021, nr 2.
- Kubaczyk T., *Ukraińskie Siły Zbrojne w latach 1991–2015 [w:] Międzynarodowe konsekwencje konfliktu zbrojnego na Ukrainie*, red. M. Adamiec-Sięmiątkowski, Warszawa 2016.

---

³⁶ L. Collins, *Dawid i Goliat czyli jak Ukraina zreformowała wojsko, by stawić czoła Rosji*, Business Insider, <https://businessinsider.com.pl> (21.06.2022).

- Lomanowski A., Musiałowicz B., *Kierunki rosyjskiej polityki zagranicznej*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2006, nr 2.
- Maternak G., *JMTG – Ukraine: drzwi do NATO*, Portal Polsko-Ukraiński, <https://www.polukr.net> (20.06.2022).
- Nowak Z., Janosiewicz T., *Prawne aspekty szkolenia Ukraińców*, „Przegląd Sił Zbrojnych”, 2017, nr 4.
- Olchowski J., *Ukraina z nową strategią i starymi problemami*, „Komentarze Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2020, nr 28.
- Polacy szkolą ukraińskie wojska aeromobilne*, Defence24, <https://defence24.pl> (19.06.2022).
- Policikiewicz Z., *Charakter współczesnego środowiska bezpieczeństwa [w:] Współczesne wyzwania polityki bezpieczeństwa państwa*, red. Z. Policikiewicz, P. Siemiątkowski, P. Tomaszewski, Toruń 2019.
- Sabak J., *Polska misja na Ukrainie na tworzenie nowoczesnej armii*, Defence 24, <https://defence24.pl> (18.06.2020).
- Sabak J., *Ukraińska droga do NATO*, Defence 24, <https://defence24.pl> (18.06.2022).
- Sławiński A., *Główne kierunki polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej po 1991 roku*, „De Securitate et Defensione. O Bezpieczeństwie i Obronności”, 2020, nr 2.
- Sobczyk K., *Konflikt na Ukrainie – porażka czy szansa dla Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, 2015, nr 1.
- Stępniewski T., *Kryzys Ukrainy a rewizjonizm Rosji na arenie międzynarodowej*, „Rocznik Nauk Społecznych”, 2018, nr 3.
- Stępniewski S., *Determinanty wewnętrzne polityki zagranicznej Ukrainy pod rządami Wołodymyra Zełeńskiego*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, 2019, nr 19.
- Tak długo jak trwają dostawy broni, Ukraina ma szansę wygrać*, Defence 24, <https://defence24.pl> (19.06.2022).
- „*Three Swords 21*”, Sztab Generalny WP, <https://www.wojsko-polskie.pl> (19.06.2022).
- Wilk A., *Najlepsza armia jaką miała Ukraina. Zmiany w Siłach Zbrojnych Ukrainy po agresji rosyjskiej*, „Prace Ośrodka Studiów Wschodnich”, Warszawa 2017, nr 66.

Training process of the Armed Forces of Ukraine on the example of Joint Multinational Training Group in Jaworów 2016–2020

Abstract

The training of the Armed Forces of the Armed Forces by international advisers was one of the most important elements of the modernization of the Ukrainian army, currently affecting the ongoing armed conflict in Ukraine. One of its elements was the establishment in 2016 of the Joint Multinational Training Group (Ukraine) at the training ground in Jaworów. The course of training of Ukrainian soldiers was to lead to a significant remodeling of military structures to NATO standards in terms of organization, operation and command. The training conducted on the basis of the International Center for Peacebuilding and Security at the training ground in Jaworów was carried out by instructors from NATO countries. Over the years 2016 – 2020, Ukraine successfully reformed its defense sector with the help of Western instructors and weapons. During this period, the Ukrainian state has led to significant qualitative changes in the segments related to defense and security.

Keywords: Russia, Ukraine, training, army